



Csepella Olivér

**Nyugat + Zombik**Corvina  
Budapest, 2017

Vass Norbert

**SÁRGA, VASTAG, SZÉTESŐ**

Ady Endre félrefésült-torzonborzan, kúnfajta nagy szemekkel, begombolt mellényben, félrecsúszott nyakkendőben, egy, a feje helyén szarvaskoponyával megtestesült őszreg táltossal összebilincselve csüng a New York Kávéház második emeleti galériájáról alá. Kólával töltött vízipisztolyt szorongat, ujjá a ravaszon, és ott is marad, hiszen a vele lógó elszánt élőhalott egy ihletett pillanatban csuklóból lemetszi a költő (és a saját) kezét a felé repülő láncfűrészsel. Az enteriőr boltíves, a dráma kapitális, a háttér sárga. Aki az efféle képtelenül erős képeket kedveli, kétségkívül jól fog szórakozni Csepella Olivér képregényén, hiszen számosat talál belőlük benne. Pedig a *Nyugat + Zombik* többek között éppen a (természetesen átvitt értelemben vett) függőhelyzetek hiánya miatt nehezedik el, és egyebek mellett pont tagolatlan széttagoltsága okán válik izgalmas helyett tetszetős, de nehezen követhető olvasmánnyá.

A projektről csak az nem hallott, aki az utóbbi négy-öt évben sosem görgette végig a nagyobb online portálokat, és feltételezhető, hogy hozzájuk jelen írás sem jut el, így aztán praktikusnak gondolom a lehető legrövidebben összefoglalni a Corvina gondozásában megjelent, 2017 decemberében a könyvesboltokba került kötet előtörténetét. Csepella desszertvillával zombit döfő és fegyvert ragadni is kész íróira a (mára bizarr módon élőholtá lett, hiszen Facebook-közösségként a

blogfelület bezárását követően is tovább működő) cink.hu<sup>1</sup> figyelt fel. A Csaknekedkislány tánczenekar frontembereként is ismert rajzoló 2014 végén publikálta<sup>2</sup> vágyát a közösségi finanszírozású projekteket inkubáló indiego.com-on. Azzal állt ebben a posztban elő, hogy leendő olvasói segítségével módja nyílna egész estésé bővíteni szakdolgozati munkáját, a Nyugat folyóirat első nemzedékéhez tartozó szerzők és a feketézőkből lett zombik 32 oldalon elmesélt találkozását. A lelkes hírverésnek köszönhetően a kitűzött összegnek több mint a duplája gyűlt össze, és hozzávetőleg annyian fizettek be a készülő képregényre, amennyien a Nyugatot járatták maguknak a mienket megelőző század-előn. A nagyságrendileg ezer készsleges donátort a szerző alaposan megváratta, hiszen az eredetileg 2015 végére ígért kötet két évet késett. Ráadásul – ahogy a közösségi médiában lábra kelt rosszalló megjegyzésekből értesülhettünk róla – a támogatóknak beígért exkluzivitásból sem sok maradt.

„Már megjelenése előtt kultikus” – olvassuk Nyáry Krisztián fülszövegének nem veszélytelen szavait, és bár e kijelentés a kitűnő felütés és a formabontó finanszírozási forma találkozásának sikerét ünnepli, alighanem fontos hozzátennünk, hogy a csúszás és az adományozók finoman szólva is hiányos tájékoztatása okán utóbbinak legalábbis felemás megítélés alá ildomos esnie. Mindennek ellenére vagy mindettől függetlenül a vásárlók körében nagy sikert aratott az ügyesen az ünnepi időszakra időzített könyv. Képregény sosem jutott még hazánkban ilyen magasra az eladási listákon. Példás módon a recepció is igyekezett eltekinteni a hosszan húzódó előzményektől, és a kritikusok java a szakmai minimumot szem előtt tartva a kész műről érkezett. Sine ira et studio. E nyúl farknyi kitérőt követően magam is ehhez a remek tendenciához igyekszem csatlakozni.

A *Náci zombiktól* (2009) a *Büszkeség és balítélet meg a zombikig* (2016) jó néhány történetet mondtak újra a mozik az utóbbi évtizedben a képernyőfüggő, rögtön reagáló, de orrszarvú-memóriájú társadalmunkat meglehetősen pontossággal leíró élőhalott metafora segítségével. A filmvászonról vett esetek mellett eszünkbe juthat még, hogy a zombik az ifjúsági könyvek piacán is nagyot mentek, de mindennél inkább a *Walking Dead*-széria töretlen sikere mutatja meg, hogy a takonysápadt élőholtak a képregénypolcokat és a sorozatos mezőnyt is belakták.

1 ZUBRECKZI Dávid, *Az évtized netes tartalma: zombik vs. nyugatos írók képregény. Eszelős!*, Cink.hu 2013. október 8., <https://cink.hu/az-evtized-netes-tartalma-zombik-vs-nyugatos-irok-kep-1442362398>.

2 <https://www.indiego.com/projects/nyugat-zombik#/>

Száztiz évvel az irodalmi kánon gravitációs pontjaként hivatkozott periodika első megjelenését, valamint félszázal a horrornak a föld alól a mainstream kultúrába kerülését követően<sup>3</sup> pazar és éppenséggel időszerűnek is mondható felvetés tehát egymáshoz próbálni ezt a két látzólag nemigen összeillő színteret. A magasművészet és a trashkultúra, a New York és Budapest, Kelet és a Nyugat, valamint a nagykiadónál megjelenő kultképregény egytől egyig izgalmas paradoxonok. A trendet felismerő, illetve azt merész és mókás elgondolással a hazai hőspanoptikumba csempésző Csepella Olivérről egyből látszik, hogy nem szédül a posztmodern játszóterén. Bőven méri a vizuális kalapemelgetéseket, és éles késekként szór szét számos (deformált) idézetet, de előszeretettel próbálja ki magát zsánerek határátkelőin is. Csak éppen mintha mesélni felejtene el közben, így bemutatkozó kötete sűrűn telefirkált legálfalra, túlbeszélt raplemeze vagy tehetetlenül süvítő, sehova sem tartó (nota bene: élőhalott), súlyos és magatehetetlen sörétes lőszere hasonlít leginkább. Vastag, sárga, széteső, de legalább a miénk.

Mindez a második olvasás után állt nekem össze, elsőre ugyanis annyira elveszettnek éreztem magam a cselekményben, mint a gyanútlanul társalgók a hirtelen lett füsttől a New Yorkban. Történik ugyanis a képregény szerint, hogy 1917. november 25-én, Babits Mihály 34. születésnapjának előestéjén, Katalin napján (a nevezett szerzővel szerelmi kalandba keveredő pincéernőt is éppen így hívják) „mágikus polgárháború” (119. 2. panel) veszi kezdetét az Erzsébet körút és a Barcsay utca sarkán. A széklábak szembetűnően megrövidülnek, a gyertyatartók és a pezsgőspoharak szilánkosra törnek, a fogyasztó vendégek szempárjai pedig megkérdőjelezhetetlenül besárgulnak. És ezek csak az első jelek, a helyzet tovább fokozódik. Az éppen maradt írók csoportjához hasonlóan elsőre tanácstalanok vagyunk mi is, mignem – lassan és némiképp kimódoltan – fény derül rá, hogy a történetek háttérben a magyarság elpuhulása, illetve az ezt aggódva figyelő, hataloméhes és sértett szellemi létező, egy „ezeréves táltos” bosszúja áll. (Hogy van-e a sámánnak a véres leszámoláson túlra tekintő terve, arról kevés kapaszkodóval szolgál a képregény, de hát a mindenkori gonosznak éppen elég terv az, hogy gonosz. Feltételezem, hogy itt sem más a helyzet.)

A meglepett, de belevaló nyugatosoknak akcióhősként kell helyt állniuk ezen a szürreális karneválon. A hét részre oszló, kontinuos eseménysort elbeszélő képregényben emeleteken és műfajokon rohannak

3 A mérföldkőként hivatkozott, George A. Romero által jegyzett *Az élőhalottak éjszakaija* 1968-ban készült.

át az írók, tetemes mennyiségű lőszert és szóviccet használva el eközben (csak két példa, egy kopott, és egy, ami fáj: „Így irtok én” [97. 2. panel]; „Szabad-e sírni a kárpitok alatt?” [50. 3. panel]), és még több sebet szerezve, ejtve. Csepella láthatóan a film irányából közelít a képregény-készítéshez. Storyboardra emlékeztető plánozásán túl erre utal, hogy az első jelenet egyből a *Kutyaszorítóbanra* emlékeztet, de megidéződik az *Alkonyattól pirkadatig* (189. 5. panel) és James Bond (38. 4. panel) is, de utal a cselekmény a westernre (vadnyugat, haha, 34. 6. panel), az egyik fejezetben pedig a krimikből ismerős, *a tettes köztünk van* helyzetet játszanak a szereplők. Ha ehhez még hozzávesszük, hogy az egész történet egy apokaliptikus narratívába ágyazódik, továbbá hogy a kannibalizmus, az időutazás, valamint a testcsere is szerepet kap a képregény lapjain, könnyen beláthatjuk, hogy a *Nyugat + Zombik* első-sorban posztmodern zsánerkatalógusként, illetve annak paródiájaként tételeződik. És jól áll a kötetnek ez a sokműfajúság.

Sokkal inkább a mű egységessége ellen dolgozik azonban a számos nyelvi réteg – a regiszterek a versidézettől a bájosan ódon megszólalásokon át a 21. századi hipsterobszcenitáig érnek – szerepeltetése a szóbuborékokban. Tovább nehezíti az olvasó dolgát, hogy ezek között ráadásul jobbra ötletszerűen ugrál a szerző. Egy-egy bonmot vagy briliáns beállítás kedvéért gyakran kanyarodunk el az amúgy is szövevényes szüzsétől. Ezek a szórakoztató vadhajtások azonban egy erélyesebb szerkesztővel együttműködve jobban szerveülhettek volna a történetbe, vagy ha ott mégsem igazán lett volna helyük, maradhattak volna a rajzasztalon, esetleg kimaradt jelenetekként merchandise-tárgyakon köthettek volna ki. Hiába kacagunk ugyanis fel egy-egy ilyen képkockán, nevetésünk még szegmentáltabbá teszi az amúgy is túlonúl ágbogas történetszövetet.

Hiszen a *Nyugat + Zombik* tulajdonképpen nem is egy képregény, hanem legalább három. Míg a hétosztatú fősodort Csepella Olivér készítette, az első öt szakaszt felvezető álomszekvenciákat László Márk rajzolta, az *Üzenet a palackban* című hatodik passzust<sup>4</sup> pedig Felvidéki Miklós jövőbeli epizódja készíti elő. László Márk füstszerűen kavargó, megbabonázó ceruzarajzai alaposan elütnek a többi képkocka stílusától, de ez teljesen indokolt, és jól is van így. Ezekből a részekből derül fény az előtörténetre és az „ezeréves táltos” motivációjára. Csakhogy, mivel öt részletben szerzünk tudomást róla, óhatatlanul vissza kell

4 Bár a fejezet élén No. 5. szerepel, ez senkit ne tévesszen meg, csak a szerkesztő volt figyelmetlen.

lapoznunk, hogy felidézzük, hol maradt abba ez a szál, így érzésem szerint ezek a betétek inkább megakasztják a sztori folyását, semmint hogy feszültségballasztot hordoznának. Felteszem, márpedig efféle funkciót szánhatott nekik az alkotó. Ezért tán szerencsésebb lett volna a prólogust egyben hagyni, a jövőbeli résztől pedig véleményem szerint különösebb vérveszteség nélkül meg lehetett volna válni.

A magam részéről – bár balzaci mélységeket egy képregényhőstől természetesen nem várhatunk – túlon túl egydimenziósnak éreztem az egyébként ötletesen megrajzolt figurákat. Kivált abból a nézőpontból szemlélve, hogy a magyar ugar szuperhősei meg sem igen teremtettek még. Ezt a hiányt Kelet-Európa-kompatibilisen tölthette volna be a századelő háborútól sokkolt alkoholfüggő és láncdohányos csúcsertelmiségije, akit a fentieknél fogva ráadásul a régióra amúgy is jellemző elveszettséggel is megvert a sors. Ám Csepella posztregyszerű karakterei állják bár az ütést, de nem ülnek. Papírvékonyak maradnak, és pofontól pofonig légüres térben szédelegnek. Olyanok, amilyenek egy elvárásolt kastély torz tükrében elképzelnénk őket. Ady hőlégbalonnagy szeszakázán és szuperegő, Babits Mihály tetzesza, bölcs szerelmes, Kosztolányi hasadt személyiségű, jambusokban beszélő holdképű nyápic, Móricz őstulok, Karinthy pedig hószentrógeres szomorú bohóc. Tóth Árpáddal és Csáthtal még nehezebb a dolgunk, őket ugyanis már azelőtt szétépítik az élőhalottak, hogy bármit is gondolhatnánk róluk. Kata, a pincérnő talán a legizgalmasabb karakter, de az ő szerepe sincs alaposabban végiggondolva. Az önnön szépségét magának kikérő femme fatale így egy feminista metadiskurzus mulatságos vázának hat.

Túlon túl összerakott. Mint ahogy a szereplők köteteiből – mindenkitől egy – válogatott fejezetcímek (*Tragédia, Béke és háború közt, A varázsló kertje, Négy fal között, A halottak élén, Üzenet a palackban, Hajnali szerenádné*) is. Jópofa talált tárgynak hatnak inkább, semmint hogy valódi dramaturgiai súlyuk lenne. Csepella láthatóan élvezte a feladatot, és ötletekkel is alaposan felszerelkezett, csakhogy amint – ha már zsáneróstoposzkok, örült tudósként – anyaga formába öntésén meszterkedett, mintha átgyalogolt volna rajta a maga teremtette zombisereg.

Ez persze csak egy metafora, az viszont valódi baj, hogy a kisebb szerkezeti egységek szintjén sem mindig problémamentes ksilabilizálnunk, épp ki beszél, illetve hogy milyen sebzésre alkalmas eszköz kinek melyik testtáját szúrja át. Embert próbáló feladat a cikázó szöbuborékcsováktól, leszakadt végtagoktól és megszaggatott ünneplőruháktól zsúfolt képregényoldalakon tájékozódni. Amíg pedig töprengünk,

ki vethetett épp közbe valami vicceset, megfeledezünk a zombizsáner dramaturgiáját hagyományosan szervező mikroküldetések céljáról. Kiesünk a sztoriból.

Emiatt érzem úgy, hogy a komikus alaphelyzetet számos sziporkával tovább erősítő munka nem szervesül olyan sokstílusú, de légies, átlátható, de díszes konglomerátummá, amilyen a történet helyszínéül választott New York Kávéház eklektikus enteriőrjét jellemzi. Ezzel azt is állítom, hogy minden ebbe az irányba ható dramaturgiai törekvése ellenére a *Nyugat + Zombik* egész estés képregénynek kevés. Csepella munkája vájt fülek szenzoraira számító, szerethetően kelekótya, mémésíthető momentumokat egymás mellé ragasztó, összességében azonban mégiscsak konfúz tűzijáték marad inkább. Ahogy a megszállt kadáver tetsziki vitálsnak, az egészséges kötetnek csupán a fizikai jellemzőit ölti magára.

Vass Róbert

## Különös, idegen nyelven 2017

Nero Blanco Comix  
Budapest, 2017



Dunai Tamás

## IDEGENKÉNT ITTHON

A kortárs magyar képregény nem igazán bátor. Kevesen használják a médiumot az aktuálisan zajló társadalmi-politikai folyamatok bemutatására. A mindennapokra reflektáló társadalomkritikus tartalom inkább a comic strip (például Merényi Dániel Napirajza, illetve Gróf Balázs vagy Szentgyörgyi Ottó képregényei) formátumra jellemző itthon, mint a terjedelmesebb narratív alkotásokra. Vass Róbert *Különös,*